

CD W

Glagolski pridjevi i glagolske imenice

Zagreb *naj* Najstarija kuća

Vrata kuće iz 15. stoljeća visoka su oko jedan metar

Malo koji Zagrepčanin zna gdje se nalazi najstarija sačuvana kuća u gradu. Naime, njezine su preostale zidine pronađene tek 1995. godine. Neobična građevina, koje datira iz 15. stoljeća, smještena je u dvorištu Kaptola 26, a njegove vidljive zidine i dvojna vrata uklopljeni su u baroknu kuriju iz 18. stoljeća. - Tijekom konzervatorskih istraživanja pri obnovi kurije naišli smo na dotad nepoznate ostatke gotičke jednokatnice. Očuvana manja vrata nešto su viša od metra, a druga, slična, ali viša i šira, iz 16. su stoljeća - objasnio je Silvije Novak iz Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, najzaslužniji za to otkriće.

Kuća je sagrađena od zidane cigle vidljive izvana jer nije bila ožbukana. - Taj najstariji sačuvani dom Zagrepčana iznenadio je stručnjake jer se do tada, osim po dokumentima, nije znalo da postoje sačuvane kuće iz tog vremena. Također se smatralo da su sve bile ožbukane, pa kad je Herman Bolle u 19. stoljeću sagradio na Kaptolu dvije kurije od cigle, mnogi su ga zbog tog "nesklada" kritizirali - ističe S. Novak i dodaje kako je po oštećenjima na kući vidljivo da je stradala u požaru. Za obnovu građevine smještene u prizemlju kurije Grad je izdvojio 3000 njemačkih maraka. *K. Sutlić*

Gornji članak objavljen je u dnevnim novinama. Nalaziš li ti u novinama članke koji te posebno privuku svojom zanimljivošću? Je li ti poznata neka zanimljivost u tvome mjestu koja bi po nečemu mogla biti *naj*?

Kojom su vrstom riječi izrečeni atributi u sljedećim rečenicama?
... gdje se nalazi *najstarija sačuvana kuća u gradu*.
... njezine su *preostale zidine pronađene tek 1995. godine*.

Kako su nastali pridjevi *sačuvana* i *preostale*?

Usporedi:

Preostale zidine su pronađene tek 1995. godine.
Pronađene zidine preostale su nakon mnogih povijesnih zbivanja.

GLAGOL	PRIDJEVI
<i>preostati</i> →	<i>preostao, preostala, preostalo</i> – jednina <i>preostali, preostala, preostalo</i> – množina
<i>pronaći</i> →	<i>pronađen, pronađena, pronađeno</i> – jednina <i>pronađeni, pronađene, pronađena</i> – množina

Pridjevi nastali od glagola nazivaju se glagolski pridjevi.

U rečenici mogu biti atributi (tada se sklanjaju kao svi pridjevi) ili dijelovi glagolskih oblika koji se slažu s pomoćnim glagolom.

Usporedi i zaključ:

sačuvani dom (KOJI?) – određeni pridjev   *čuvan*   *čuvaniji*   *najčuvaniji*
sačuvan dom (KAKAV?) – neodređeni pridjev   pozitiv   komparativ   superlativ

 Kakav je odnos subjekta i radnje izrečene glagolskim pridjevom u sljedećim primjerima?

Graditelji su sagradili kuću od cigle. – subjekt vrši radnju

Kuća je sagrađena od vidljive cigle. – subjekt trpi radnju

Razlikujemo dva glagolska pridjeva:

Glagolski pridjev radni ili aktivni
 kazuje da subjekt radi, vrši radnju.

Glagolski pridjev trpni ili pasivni
 kazuje da subjekt trpi radnju.

 Promotri tvorbu glagolskoga pridjeva radnoga:

glagol	glagolski pridjev			
	muški rod	ženski rod	srednji rod	
<i>objasniti</i>	<i>objasnio</i>	<i>objasnila</i>	<i>objasnilo</i>	jednina
	<i>objasnili</i>	<i>objasnile</i>	<i>objasnila</i>	množina

Glagolski pridjev radni pomoćnih glagola: *bio, bila, bilo; bili, bile, bila*
htio, htjela, htjelo; htjeli, htjele, htjela.

Osnova nekih glagolskih pridjeva razlikuje se od osnove u infinitivu.

Npr. *pronaći – pronašao, rasti – rastao, jesti – jeo.*

Pazi!

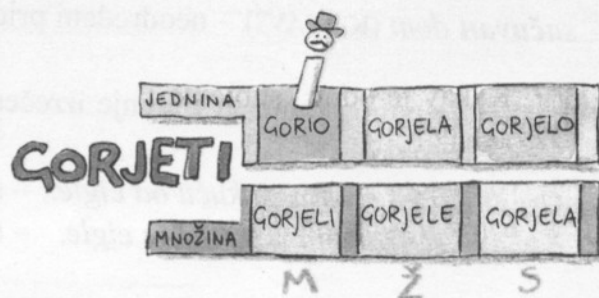
Je i ije ispred nastavka -o prelaze u i. U ostalim oblicima ostaje je i ije:

vidjeti → vidio, vidjela, vidjelo

vidjeli, vidjele, vidjela

donijeti → donio, donijela, donijelo

donijeli, donijele, donijela

Glagolski pridjev trpni tvori se četirima nastavcima:

a) *sačuvan, sačuvana, sačuvano*
sačuvani, sačuvane, sačuvana

b) *istražen, istražena, istraženo*
istraženi, istražene, istražena

c) *uklopljen, uklopljena, uklopljeno*
uklopljeni, uklopljene, uklopljena

d) *otkrit, otkrita, otkrito*
otkriti, otkrite, otkrita

Kakvi su po predmetu radnje glagoli od kojih su tvoreni glagolski pridjevi trpni?

Glagolski pridjev trpni tvori se od prijelaznih glagola.

Koja se glasovna promjena može provoditi ispred nastavka -jen?

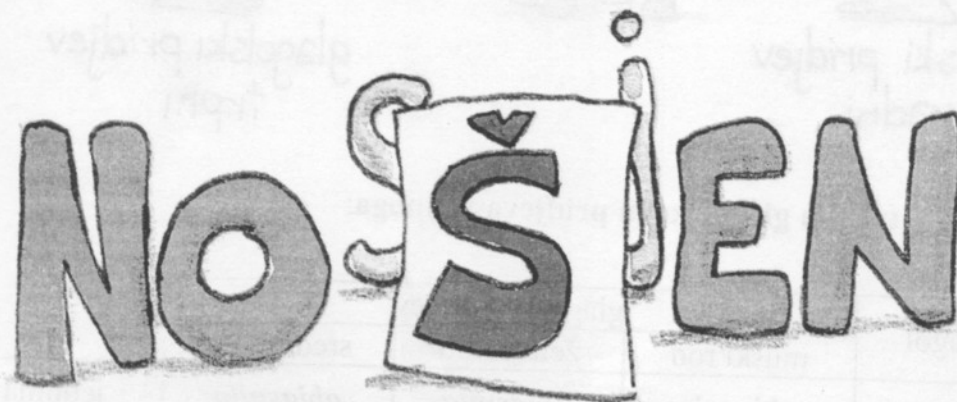
Promotri i zaključi:

nositi → *nos* + *-jen* → *nošen*

graditi → *grad* + *-jen* → *građen*

oštetiti → *oštet* + *-jen* → *oštećen*

voziti → *voz* + *-jen* → *vožen*

Pazi!

S se ne mijenja u š – nema glasovne promjene u glagolskome pridjevu trpnome u glagola kao npr.

donijeti, donesti → *donesen* (i *donijet*)

Ali *donositi* → *donošen* (-jen).

rastresti → *rastresen*

Pronađi u tekstu sve glagolske pridjeve i utvrdi jesu li u rečenicama atributi ili su dio glagolskoga oblika.

Kako su nastale istaknute imenice u sljedećim primjerima?

Tijekom **istraživanja** ...

... najzaslužniji za to **otkriće**.

... po **oštećenjima** na kući ...

Glagolske imenice imenuju radnju izrečenu glagolom od kojih su nastale.

Utvrđi način tvorbe glagolskih imenica na sljedećim primjerima:

<i>istraživati</i> → istraživanje ...	glagolski pridjev	trpni	<i>istraživan</i> + -je	n + j nj	
<i>otkriti</i> → otkriće	“	“	”	<i>otkrit</i> + -je	t + j ć
<i>oštetiti</i> → oštećenje	“	“	”	<i>oštećen</i> + -je	JOTACIJA

Osim od glagolskoga pridjeva trpnoga glagolske imenice nastaju prema glagolima i drugim nastavcima.

Npr.

brati → **berba**

hodati → **hodanje**

letjeti → **letenje**

raditi → **radnja**

obnoviti → **obnova**

uvoziti → **uvoz**∅ (tzv. nulti nastavak).